

ROMULUS ÉS REMUS

Alba Longa számos uralkodója közül kiemelkedett a bölcs és igazságos király, Numitor. Uralkodását csak gonosz és cselszövő öccse, Amulius zavarta meg. Amikor ugyanis apjuk, Proca király meghalt, és Numitorra mint idősebbre hagyta trónját, Amulius sehogy sem tudott belenyugodni abba, hogy ne ő legyen a király. Megpróbálta Numitort félrevezetni. A királyi székre kirakta sorjában az uralkodás jelvényeit, egy másikra pedig azokat az aranykincseket, amiket még ősük, Aeneas mentett ki az égő Trója falai közül, és hozott Itáliába, megőrizve tengernyi viszontagságon keresztül. Míután így elrendezkedett, odahívta Numitort, és így szólt:

- Nézd, bátyám, tulajdonképpen nem igazság, hogy azért, mert te vagy az idősebb, én elessen a tróntól. Viszont az is igaz, hogy ketten nem ülhetünk egy királyi székben, és nem foghatjuk ketten a királyi pálcát anélkül, hogy előbb-utóbb viszály ne támadna közöttünk.

- Nem értelek, öcsém - válaszolt Numitor. - Az öröklésnek mindenütt az a rendje, hogy az apa halála után az idősebbik fiú következik. De hadd halljam tovább, mit akarsz ezzel mondani.

- Tudom, hogy szokatlan, amit mondok, de ami szokatlan, még nem jelenti, hogy rossz és elvetendő. Nézd, bátyám: itt vannak ezen a széken a királyi hatalom jelvényei. Ha ezt választod, te leszel a király. Emitt meg láthatod nemzetségünk kincseit. Ha ezeket választod, akkor ugyan nem fogsz uralkodni, de azért hatalmas és gazdag ember leszel, akinek vállát nem nyomja az uralkodás gondja. Rajtad a sor, válassz, te vagy kettőnk közül az idősebb.

Numitor az uralkodást választotta. A trójai kincsek pedig Amulius birtokába jutottak. De gonosz és irigy természete továbbra sem hagyta nyugodni. Mivel kettőjük közül ő volt a gazdagabb, nagyobb erőt tudott gyűjteni, és hamarosan megfosztotta bátyját a királyságtól, de még ki is üzte Alba Longából. Numitornak volt egy szépséges leánya, Silvia, akit Amulius parancsára *Vesta* istennő papnőjének szenteltek. A *Vesta*-papnők erős, szent fogadalmat tettek, hogy soha házasságra nem lépnek, s tisztaságukat még életüknél is többre becsülik. Így Amuliusnak nem kellett attól tartania, hogy Silvianak gyermekei lesznek, akik majd veszélyeztetik uralmát. A végzet azonban, a kifürkészhetetlen Fátum, másként akarta. Silvia, *Vesta* papnője, szorgalmasan ellátta feladatát az istennő szentélye körül. Így történt egy szép tavaszi hajnalon is. Már korán, napkeltekor elindult hazulról, kiment a közelben levő folyócska partjára, hogy kristálytisza vizet merítsen az áldozathoz. Nehéz agyagkorsót vitt a fején. Mikor a folyó partjára ért, a korsót letette, maga pedig megpihent a harmatos fűben. A lány szellő, a simogató tavaszi szél álomba ringatta. Azt álmodta, hogy az oltár mellett áll, s míg a szent szolgálatot végzi, a haját lefogó gyapjúszalag földre esik. Leesik a szalag, és íme, ahol földre esett, azon a helyen két pálmafa nő ki, szép szál, sudár egyenes, dús lombú, hogy az egész égboltozatot beföldi. Ám ekkor hirtelen ott terem a gonosz Amulius, a bitorló király, és éles fejszéjével ki akarja vágni a két fát. Silvia felkiáltott álmában: "Jaj, szegények!... Ne bántsd őket, gonosz király!..." Mit sem használna a lány ijedsége, de csodás jelenés támad hirtelen: megjelenik *Mars*nak, a hadak istenének szent madara, a harkály, véle egy farkas is, és az isteni küldöttek megvédelmezik a fákat. Amulius ereje megtörik. Erre ébredt fel Silvia. Nem értette ugyan az álmot, de annyit sejtett, hogy valami jót jelent. Vidáman ugrott fel, megtöltötte korsóját, és hazafelé indult. Nem is sejtette, hogy míg álmodott, *Mars* isten megszerette őt. Ennek a szerelemnek gyümölcsként Silvia két erőteljes ikerfiút hozott világra. Egyiket Romulusnak, a másikat Remusnak nevezte el. Mikor ez Amuliusnak tudomására jutott, szörnyű haragra lobbant. Megparancsolta, hogy az anyát vessék föld alatti börtönbe, a gyermekeket pedig dobják a Tiberisbe. A szolgák elindultak teljesíteni a parancsot, de ahogy vitték a kisfiúkat a Tiberis felé, megsajnálták őket.

- Milyen szépek és erősek! - mondta az egyik.

- Mennyire hasonlítanak egymáshoz! - mondta a másik.

- De talán ez még elevebbnek látszik - mondta a harmadik, Romulusra mutatva.

- De mindkettőjük arca, tekintete előkelő származásról, talán isteni eredetről tanúskodik. Vajon melyik isten lehet az apjuk? - vette át ismét a szót az első.

Ilyen beszélgetés, tanakodás közben értek el a Tiberishez, és ha sajnálták is a csecsemőket, eszükbe jutott a kegyetlen Amulius parancsa.

- Hát akkor menjetek - mondták sóhajtva -, menjetek, kik egyszerre születetek, egyszerre pusztuljatok is el!

De az utolsó percben mégis arra határozták magukat, hogy nem ölik meg a csecsemőket, hanem sorsukra bízzák őket: csináljanak velük az istenek, amit akarnak. Part menti fűzfából kis teknőt faragtak, rézbronccsal fogták össze, abba fektették az ikreket. A folyó vize felkapta a teknőt, s magával sodorta. Történetesen ekkor a Tiberis megáradt volt, és a medréből kilépett folyó ide-oda hurcolta a törékeny kis teknőt, míg ez végül a parton, egy vén fügefá görcsös lábánál megakadt. Az ikrek azonban itt is elpusztultak volna, ha isteni atyjuk, *Mars* nem gondoskodik róluk. Egy anyafarkast küldött hozzájuk, fiait vesztett félelmetes vadállatot, de ez nemhogy nem bántotta a gyermekeket, hanem anyai gondjaiba vette őket. Emlőit nyújtotta, úgy adott nekik friss farkastejet. Megjelent a harkály is, *Mars* kedves madara, édes gyökeret és mézes gyümölcsöt hozva csőrében. Így talált rájuk egy derék pásztor, Faustulus, a királyi nyáj, Amulius nyájának őrzője. Hazavitte, és hű feleségével, Acca Larentiával együtt felnevelte őket. Szép, erős ifjak lettek, maguk is pásztorok. Társaik között hamarosan kitűntek bátorságukkal és okosságukkal. Törvényt szolgáltattak nekik, szembeszálltak a nyáj rablóival, felkutatták, és hazavezették az eltévedt barmokat. Kettejük közül különösen Romulus tűnt ki vezetésre termettségével. Így szolgálták az ifjak Faustulus mellett halálos ellenségüket, Amulius királyt. Faustulus ugyan sok mindent sejtett származásukról, de nem árult el semmit. Kedvező alkalomra várt. Történt aztán egy ízben, hogy a száműzött Numitor pásztorai elhajtották Amulius ökreit. Erre Romulus és Remus hasonlóképpen cselekedett, és a két pásztorok között állandó lett a civódás. Numitor pásztorai elhatározták, hogy a két ifjút, ezt a két, farkastejen nevelkedett vezetőt, török-szakad, kézre kerítik. Nos, *Lupercal*, a pásztoristen ünnepén, amikor Amulius pásztorai jókedvűen és gyanútlanul mulatoztak, megrohanták őket, és igyekeztek Romulust és Remust fogságba ejteni. Romulus derekasan védekezett, és visszaverte támadóit, de Remust sikerült legyűrniök. Megkötötték, és azonnal Numitor elé vitték.

- Itt van, urunk, ez a gaz lator, Amuliusnak, a te ellenségednek pásztor, aki már annyi kárt okozott neked. Most megfogtuk. Bánj vele érdeme szerint.

De Numitor most is tartott gonosz öccsétől. Nem merte megbüntetni pásztorát, hanem elment, és bepanaszolta nála.

- Úgy vélem, királyi testvérem, nem lenne igazságos dolog a te pásztorodon bíraskodnom. Kérlek, hozz ítéletet a lator ügyében. De vedd tekintetbe, hogy a király testvére, a te bátyád az, akit ez a hitvány pásztor megsértett.

Amulius azonban azt szerette volna, ha Numitor a nép előtt kegyetlennek tűnik fel, ezért így válaszolt:

- Látom, Numitor, érted, mi a jog és igazság. Hanem hogy irántad való jóindulatomnak *újabb* jelét adjam: íme, vidd az én szolgámat. Nem pásztorom többé, hanem a te foglyod. Bánj vele tetszésed szerint.

Így lett Remus tulajdon nagyatyjának foglya. Numitor hazavezette, és élni akarván jogával, amit Remus felett öccsétől nyert, sorra kikérdezte szolgálait, pásztorait, hogy mit tudnak Remusról; így akart igazságos, példás büntetést reá mérni. Azok mindent elmondtak neki, amit az ikrekről hallottak. Numitor lelkében gyanakvás támadt. Bizonyára valamelyik isten sugalmazta neki, hogy tovább nyomozzon, kérdezősködjék, és az igazat megtudja. Végre is maga elé rendelte az ifjút, s mindenki mást elparancsolt a közelből. Nyájas hangon így szólt hozzá:

- Mondd, ki vagy, kik a szüleid, és honnan származol?

Remusban ez a hang bizalmat keltett. Őszintén válaszolt:

- Előtte nem hallgatók el semmit, mert úgy nézem, inkább te vagy a király, mint Amulius, mert te meghallgatsz, mielőtt ítélnél felettem, míg ő vizsgálat nélkül kiadott neked. Halld tehát származásomat. Mindeddig úgy tudtuk (mert kettőnk nevében beszélek: ikertestvérem is van), hogy Amulius pásztorának, Faustulusnak és feleségének, Larentiának vagyunk gyermekei. De mióta vádolnak bennünket, rágalmakat szórnak ránk, és életünkre törnek, nagy és szinte hihetetlen dolgokat hallunk magunk felől. Hogy azonban ezek a híresztelések igazak-e vagy sem, azt én most még nem tudom eldönteni. De halld te is, hogy mit beszélnek rólunk. Azt beszélik, hogy származásunkat titok fedi, hogy kis korunkban szokatlan módon tápláltak bennünket. Madarak és vadak martalékának voltunk kitéve, de éppen ezek voltak a mi dajkáink. Egy anyafarkas szoptatott, és egy harkály tartott minket édes gyümölcseivel. Bölcsőnk, mint mondják, egy kis teknő volt. Ez állítólag még most is megvan, fűzfából készült, és rézabroncsok tartják össze. Mindössze ennyi, amit származásunkról mondhatok.

Numitor figyelmesen hallgatta Remus szavait. Még jobban szemügyre vette izmos, daliás termetét, nemes arcvonásait, és a gyanakvás reménnyé erősödött benne. Ha ennek van ikertestvére és *abban* az időben tették ki őket a folyóba, talán akkor éppen az ikrek egyike áll előtte. De egyelőre nem szólt semmit. Remust visszavítette őrizetébe, maga pedig azon töprengett, mint jöhetne össze leányával, a boldogtalan Silviával, hogy az ő szívében is felébressze a reményt. Eközben Romulus javában készülődött, hogy testvérét kiszabadítsa. Faustulus előtt ez nem maradt titokban, és a derék pásztor most már elérkezettnek látta az időt, hogy mindent elmondjon az ifjúnak. Szavait így fejezte be:

- Mindezt bölcsőbbnek találtam idáig elrejtetni előleked, s csak annyit sejtetni, amennyi az alacsony gondolkodástól megóvhatott benneteket. Most azonban hallottad a teljes igazságot. Ennek birtokában azt is tudnod kell, mi a teendő: elindulni, és bajba jutott testvérednek segítséggel szolgálni! Magam is megteszem, ami tőlem telik - szólt, majd vévén a teknőt, ruhája alá rejtette, s elindult sietve Albából, hogy mielőbb Numitorhoz érkezhessen. Kapkodó sietségével és szorongással teli zavarában azonban magára vonta a kapunál álló királyi őrk figyelmét. Megállították.

- Hová, háová, Faustulus? - kérdezte egyikük.

- Megyek kifelé, azokhoz, akik a nyáját őrzik.

- De ilyen sietve?

- Igen, mert megkértem. Megyek, hogy ne kelljen sokat várakozniuk rám.

- Viszel talán valamit nekik? Csakugyan, hisz ott van a köntösöd alatt. Mutasd, mi az!

Faustulus tehát kénytelen volt a kis teknőcskét megmutatni. Azok pedig nem győztek csodálkozni, s addig-addig faggatták, míg végül is éppen eleget megtudtak a két gyermekről és csodálatos megmenekülésükről. Az örök egyike pedig történetesen szintén részt vett annak idején a két ikergyermek kitételében. Alaposan szemügyre vette a kis teknőt, megforgatta, megnézte minden oldaláról. Ráismert: csakugyan az a teknőcske, amelyben azt a két csöppseget a folyóba tették. És tüstént sejteti kezdte a történet folytatását is: a gyermekek nem pusztultak el; Faustulusnak valami köze is lehet hozzájuk; most bizonyára valahol a közelben tartózkodnak, s a pásztor vagy hozzájuk igyekezik, vagy valahova máshova, de minden bizonnyal az ő ügyükben. Ezért volt a teknő a ruhája alá rejtve. Így szőtte következtetéseit az ör, majd habozás nélkül értesítette a királyt. Faustulust megfogták, és elkezdték faggatni. Hogy hallgatott, veréssel és kínzással próbálták belőle kicsikarni az igazságot. Végül is vallomásra nyitotta száját. De ki-ki lássa, mennyi volt abban az igazság! Így hangzott vallomása:

- Nem hallgathatom el immár, hogy a gyermekek, akik után tudakozódtok, életben vannak. Nincsenek azonban Alba területén, messzire vannak innen. Származásukról mit sem sejtetek. Mint pásztorok szolgálnak, s egy pásztorot tisztelnek szülőjüknél. Elmondhatom azt is, hogy háová készültem a teknőcskével. A szegény Silviához igyekeztem vele. Gyakran mondogatta már nekem, hogy mennyire szeretné látni és ujjaival megtapogatni: ettől megerősödnék reménye, hogy szülőitei valahol életben vannak még. Ennyi, amit mondhatok, ez a színgazság. Főlöszleges gyötörnötök tovább, nincs több mondanivalóm.

Mire Faustulus vallomásának végére ért, Amulius úgy megzavarodott, úgy kergette benne egymást a félelem meg a harag, hogy már azt sem tudta, mit cselekszik. Nagy kapkodásában magához szólította a legközelebb álló szolgáját, és így ripakodott rá:

- Azonnal menj, keresd meg Numitort, és faggasd ki mindenáron, jött-e hozzá valami tudósítás a gyermekek felől. Azután ha megtudtál tőle valamit. Íziben nyargalj vissza hozzám!

Az volt a szándéka, hogy az ifjakat mielőbb elfogassa és kivégeztesse. Igen ám, csak hogy az ember, akit ezzel a feladattal megbízott, titokban Numitor barátja és híve volt. Ment is nyomban, száguldott Numitorhoz, de hogy milyen szándékkal, mindenki sejteti. Amikor Numitor elé bocsátották, nem kis csodálkozással látta a nagyapát és unokáját, Remust édes könnyek közt egymás nyakába borulva. Betoppánása ijedelmet okozott, ő azonban így nyugtatta meg őket:

- Ne féljete! Amulius ugyan mindent tud már, s el nem mulaszt semmit sem az ifjak halálra keresésében, de annyira megzavarodott, hogy ha nem késlekedtek, könnyen kezetekbe kaparinthatjátok.

És följánlotta, hogy amiben csak tud, maga is segítségükre lesz. De nem is lehetett késedelmeskedni, mert közben Romulus már Alba közelébe ért fölfegyverzett pásztoraiival. Kevesen voltak ezek ahhoz, hogy nyíltan megtámadhassák az erős falakkal körülvett várost, ezért azt a parancsot adta Romulus, hogy egyenként meg kis, föltűnést nem keltő csoportokban lopózzanak be a városba, s majd a királyi palota előtt találkozzanak. Így is történt. Erre az időre már Remus is ott termelt egy válogatott csapattal - Numitor hű embereiből választotta a legderékabbakat. Ugyanúgy lopakodtak be ők is, és ugyancsak a palota előtt volt gyülekezőjük. A király csak annyit vett észre, hogy egy szempillantás alatt körülveszik őt dühös és mindenre elszánt arcú emberek, s mire kiálthatott vagy segítség után nézhetett volna, már le is sújtott rá a gyilkos vas. Természetes, hogy mindez nem történhetett csendben. De Numitor is résen volt, nehogy valahonnét meglepetés érje őket. Amikor a palotából kiszűrődő zajt meghallotta, ő is elkezdett kiabálni:

- Ellenség tört a városra!... Betört a királyi palotába! A fegyverfogható ifjúság azonnal foglalja el helyét a fellelővárban, és erősítse meg!

És míg Romulus meg Remus a maga feladatát végezte a palotában, addig ő az albai katonaságot rendezgette - a fellelővárban. Egyszer azután elcsitul minden zaj, és unokái fegyvereseik élén léptek ki a palota kapuján. Egyenest odamentek hozzá, és sugárzó, boldog arccal adták tudtára, hogy Amulius nincs már az élők sorában, s már semmi veszély sem fenyegeti őket. Numitor hamarjában népgyűlést hívott össze, és ott a polgárok előtt is mindent szép sorjában előadott úgy, amint történt. Beszéde végeztével a pásztorifjak odajárultak elébe, és vezéreik, Romulus és Remus most már úgy üdvözölték nagyatyjukat, mint Alba Longa törvényes királyát. A nép üdvözlésére pedig szentesítette Numitor új királyságát. Alba Longában ismét Numitor uralkodott. A polgárok nagy öröme helyreállt a rend, békesség és nyugalom. De legnagyobb öröme talán mégis Silviának volt, aki megszabadulva föld alatti börtönéből, visszakapta isteni eredetű két szép magzatát. Numitor pedig még sokáig uralkodott, és soha többé nem háborgatta őt senki királyságában.